

ДОБРО ЈЕ ЗНАТИ!!

GOOD TO KNOW!!

Град Пирот налази се у Републици Србији, у југоисточном делу Србије. Представља капију истока и запада, град са традицијом, културним и природним богатствима, обичајима, гурманским специјалитетима и дивним људима. Издава се као град који спаја традиционално и модерно, где је природа нетакнuta и чији су становници изнад свега гостољубиви и прави домаћини.

- ❖ Град Пирот је административни центар Пиротског Округа
- ❖ Број становника града Пирота: 38.758
- ❖ Број становника Пирота са селима: 57.928
- ❖ Површина града Пирота: 1.232 km²
- ❖ Поштански број: 18300
- ❖ Позивни број: +38110
- ❖ Надморска висина града Пирота: 367 м нв
- ❖ Службени језик: српски
- ❖ Дан града Пирота: 28. децембар
- ❖ Слава града Пирота: Велика Госпојина, 28. Август

Препознатљиви брендови града Пирота: пиротски ћилим, пиротски качаваљ, пиротска пеглана кобасица, старопланинско јагње, старопланински мед

The city of Pirot is located in the Republic of Serbia, in the southeastern part of Serbia. It represents the gate of the east and west, a city with tradition, cultural and natural treasures, customs, gourmet specialties and adorable people. It is distinguished as a city that combines traditional and modern, where nature is pure and whose inhabitants are hospitable and real hosts above all.

- ❖ The city of Pirot is the administrative center of the Pirot District
- ❖ Population of the city of Pirot: 38.758 people
- ❖ Population of Pirot with villages: 57.928 people
- ❖ The City of Pirot Area : 1.232 km²
- ❖ Post code: 18300
- ❖ Dial code: +38110
- ❖ Pirot City elevation: 367 m a.s.l.
- ❖ Official Language: Serbian
- ❖ Pirot City Day: December 28th
- ❖ Patron saint of Pirot: The Assumption of the Mother of God August 28th

The recognizable brands of the city of Pirot: Pirot kilim, Pirot yellow cheese (kackavalj), Pirot flattened sausage (Peglana kobasica), the mountain lamb, the mountain honey

Доживите Пирот и околнину

Упознајте ово подручје, не-такнту природу, дођите и видите Стару планину, њену несвакидашњу лепоту, моћ и чари које крије у испреплетеним природним и антропогеним мотивима, који карактеришу свако њено подручје и село на себи својствен начин. Овде не постоји природна монотонија, осетите адреналин, снагу и дивљину планина које окружују овај крај, несвакидашњицу и осећај који вам пружа боравак на овом неоткривеном подручју. Велики број кристално чистих извора, река, једно од највећих природно-вештачких језера - Завојско језеро, дужине 17km, кањоне и клисуре. Богатство флоре и фауне пружиће вам задовољство у лову, риболову, шетњи, фотосафарију, посматрању птица и другим активностима, као ретко која планина, она то може да пружи на сваком њеном кораку. Упознајте Пирот, његове људе, њихову љубазност, културу, говор и традицију. Изузетно велико богатство материјалне и духовне баштине чине овај крај неисцрпним. Познат под називом „Мали Јерусалим“, по пиротском ћилиму, качкаваљу, грнчарији, пиротском јагњету, пиротској пегланој кобасици, фолклору, обичајима везаним за овај крај, рукотворинама са овог подручја, односно обиљем етнографских и уметничких мотива као ретко које подручје у Србији.

EXPERIENCE PIROT

Get to know this area, intact nature, come and see Stara planina mountain, it's unusual beauty, power and magic that lies in the intertwined natural and anthropogenic motifs which are, in their own way, characteristic for each of its areas and villages. There is no monotony of nature here; feel the adrenalin, power and wilderness of the mountains that surround this area; experience the extraordinary feeling that the visit to this undiscovered area arouses. There is a large number of crystal clean springs, rivers, canyons and gorges but also one of the largest natural-artificial lakes - Lake Zavoj which is 17km long. The rich flora and fauna will ensure pleasurable hunting, fishing, walking, photo-safari, bird watching and other activities.

Rarely can a mountain provide all these on every step of its territory. Meet Pirot, its people, their kindness, culture, language and traditions. Exceptionally great wealth of material and spiritual culture is what makes this region inexhaustible. Pirot is known as "Little Jerusalem", and is also famous for its rugs, cheese, pottery, lamb, a unique kind of sausages (the so called "peghana kobasica"), folklore, customs and handicrafts from this region, and an abundance of ethnographic and artistic motifs which are not characteristic for other regions in Serbia.

ТУРИСТИЧКО-ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ ПИРОТА

Положај ове области условљен је бројном разноврсношћу туристичких мотива и објеката као и њиховим различитим територијалним распоредом. Осим тога што зависи од објекта и мотива, исто тако зависи и од туристичког правца кретања, па је за овај регион везан источно-медитерански правац, тј. правац који повезује Западну и Средњу Европу са Блиским Истоком и Источним Медитераном.

Само подручје Пирот окружено је са севера и североистока Старом планинском, са највишим врхом Мицором 2. 169 м. н. в. Јужни и југозападни руб пиротске котлине чине огранци Влашке планине (1. 442 м. н. в.) и Суве планине (1. 809 м. н. в.), а северозапад пиротске котлине окружују огранци Сврљишке планине (1. 334 м. н. в.).

Пирот је одувек био раскрница путева, а његова историја сеже све од римског периода када је овуда пролазио чувени пут Via Militaris, касније назван Цариградски друм, јер су трговачки путеви кроз ове крајеве водили преко Сердике (Софије) све до Цариграда (Истанбула). Крај тог друма, на обали Нишаве, у 8. веку настало је насеље са називом Mutacio Turess.

TOURIST AND GEOGRAPHICAL LOCATION OF CITY OF PIROT

The position of this region is conditioned both by a variety of tourist attractions and sites and their different territorial arrangement. Apart from this, it also depends on the tourist route of movement. This region is related to the East-Mediterranean direction, which is the route that connects Western and Central Europe with the Middle East and Eastern Mediterranean.

The region of Pirot municipality itself is surrounded by the Balkan Mountains from the north and north-eastern side with the highest peak Midzor (2, 169 meters). The southern and southwestern edge of the basin is the spurs of Vlach Mountain (1, 442 meters) and Suva Mountain (1, 809 meters) while the northwest of Pirot basin is surrounded by the spurs of Svrlijg Mountain (1, 334 meters).

Pirot has always been a crossroad of opportunities, dating back as far as the Roman period during which the Via Militaris, later called the Tsarigrad Road passed through, as the trade routes led across Serdika (Sofia) to Tsarigrad (Istanbul) via these areas. Along this road, on the bank of the Nisava river, in the 8th century, a settlement named Mutacio Turess was founded.

Излетишта

HOLIDAY RESORTS

На територији града Пирота налази се одређени број излетишта која доминирају својим пејсажним, тј. амбијенталним природним лепотама, па су у току летњих месеци изузетно посећена од стране самог становништва које живи на територији града.

Планинарски дом

On the territory of Pirot there is a number of rest areas that dominate by its landscape, natural beauties, and in the summer months they are frequently visited by people living on the territory of the municipality.

RESORT AREA PLANINARSKI DOM

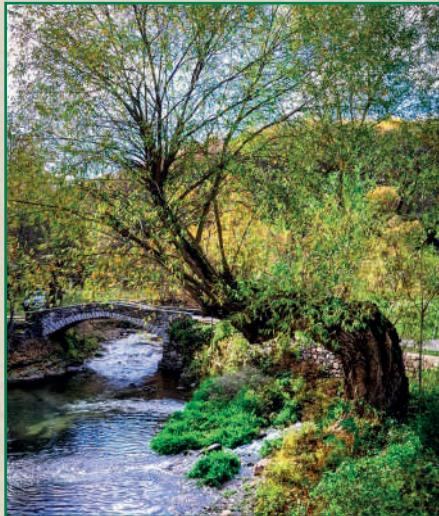
Излетиште Планинарски дом, налази се на 12km од Пирота, на надморској висини од 1. 080m. Налази на падинама Старе планине у Парку природе и као такво је изузетно богато флором и фауном. У исто време представља изузетан амбијент за одмор и рекреацију, што потврђује и један број лепо уређених планински викендица. Ово излетиште осим лети, потврђује своју атрактивност и зими, будући да пружа могућности за зимске спортиве, са уређеном стазом за скијање.

The Resort Area "Planinarski dom" is located 12km from Pirot, at the elevation of 1. 080m. It is located on the slopes of the Stara Planina Mountain in the nature park and as such is extremely rich in flora and fauna. At the same time it is an exceptional ambience for holidays and recreation, garnished by a number of beautifully arranged mountain cottages. This resort area, apart from summer confirms its attractiveness in winter as well, as it provides opportunities for winter sports, with a well organized ski slope. It takes 20 minutes to get there.

ИЗЛЕТИШТЕ ВРЕЛО

Излетиште Врело налази се на 33km од Пирота, у једном прекрасном амбијенту у коме доминира Дојкиначка и Јеловичка река. Свако ће се на први поглед уверити у атрактивности овог подручја. Посебно се истиче кањон реке Височице са осталим елементима који чине амбијенталну целину. Излетиште „Врело“ је на надморској висини од 730m.

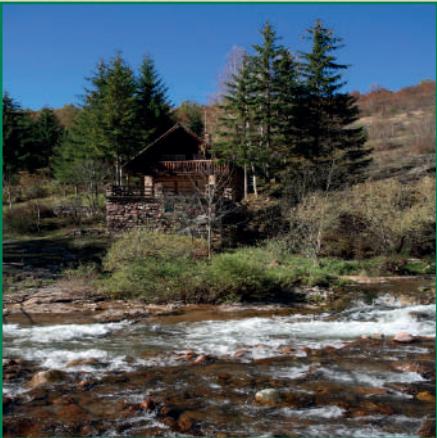
Ово излетиште карактеришу могућности за шетњу, одмор, рекреацију, лов, риболов или рафтинг. У његовој непосредној близини је манастир Пресвете Богородице из 18. в. на надморској висини од 1. 094m. Ово излетиште је добило име по крашком Врелу које се налази у делу излетишта према селу Јеловица. Оно што га чини специфичним је његово пресушивање једанпут у току године и то у августу месецу, у приближно истом временском интервалу на неколико сати.

RESORT VRELO (WATER SPRING)

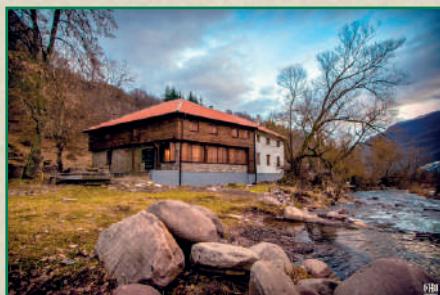
The resort "Vrelo" is situated 33km from the city in a beautiful environment dominated by the Dojkinačka River and Jelovička River. The resort is 40 minutes away from the city by car. The attractiveness of this area speak for themselves even at first glance. The canyon of the Visočica River immediately stands out among all the other elements that comprise the whole. The resort "Vrelo" is at an altitude of 730m. The resort consists of a set of cottages and workers holiday hostels. They were designed as a tourist complex.

This resort offers opportunities for walking, rest, recreation, hunting, and fishing. In its immediate vicinity is the Monastery of St. Virgin from 18th c. at an altitude of 1. 094m. This resort is named after a spring located near the village Jelovica. What makes it specific is that it runs dry once a year usually in August for approximately the same period of time-a few hours.

Излетиште Дојкинци

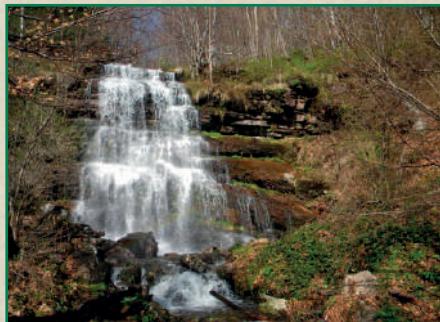
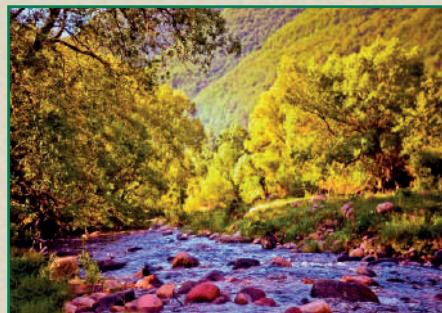
СПОРТСКО РЕКРЕАТИВНИ ЦЕНТАР Дојкинци

Планинарски дом Дојкинци налази се у истоименом селу на Старој планини, 40km од Пирота. Представља објекат за разне врсте туристичких, спортско рекреативних и едукативних активности са смештајним јединицама капацитета 60 кревета. Близу дома налазе се водопад Тупавица, строги природни резервати ПП Стара планина, одмаралиште Врело, центар за посетиоце Врело, рибњак пастрмке. Одлично место за спорт и рекреацију, планинарење, планински бицикланизам, рафтинг, лов и риболов.

MOUNTAIN LODGE DOJKINCI

Mountain lodge Dojkinci is located in the village Dojkinci in the Stara planina mountain, 40km from Pirot. This house is suitable for various types of tourism, sports, recreational and educational activities, with accommodation unit 60 beds. Near the Mountain lodge Dojkinci, there is a waterfall Tupavica, strict Nature park Stara Planina, resort Vrelo, visitor center Vrelo, and a pond of trout. It is a great place for sports and recreation, mountain climbing, mountain biking, rafting, canyoning, hunting and fishing.

Излетиште Темац

Излетиште Темац налази се на 20km од Пирота у непосредној близини ХЕ-Темац. Само излетиште је на улазу у прелепи кањон реке Темштице, кога мештани зову „Мали Колорадо“. Ово излетиште обилује прелепим амбијенталним пејсажима и као такво пружа изузетне могућности за одмор, рекреацију, лов и риболов. Пре одласка до излетишта можете посетити манастир Св. Ђорђе, из 14. века.

REST AREA TEMAC

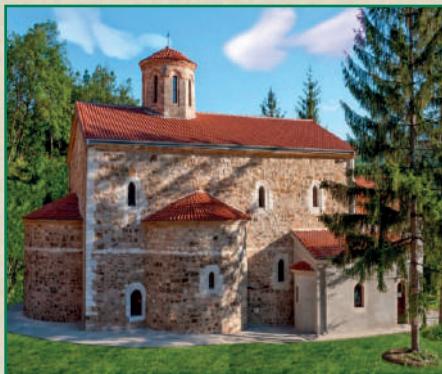
The rest area Temac is situated 20km from Pirot and it is 30 minutes away from the city by car. It is located near the hydro power plant-Temac and workers' holiday resorts Temac, owned by EPS. The resort itself is at the entrance to the beautiful canyon of the Temštica river, which was named "Little Colorado" by the local people. This resort is rich in beautiful landscapes, and as such it provides excellent opportunities for rest, recreation, hunting and fishing.

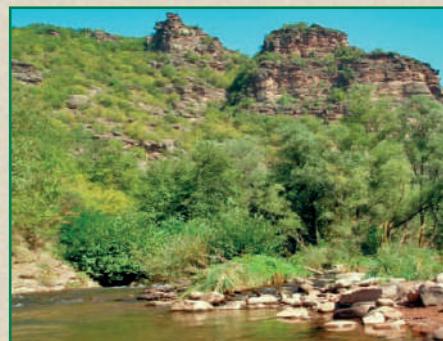

ИЗЛЕТИШТЕ СУКОВО

Излетиште се налази на 18km од Пирота, недалеко од села Суково, уз саму реку Јерму. Као такво у току лета је изузетно посечено од стране излетника и викендаша који на овом подручју у непосредној близини имају своје викендице. Заинтересовани могу посетити Манастир Пресвете Богородице из 19. века.

On the way to the resort you can visit the Monastery of St George from the 14th century.

REST AREA SUKOVO

The rest area SUKOVO is situated 18km from Pirot, near the village of Sukovo. It is 20 minutes away from the city by car. It is located just near the river Jarma. As such it is frequently visited during the summer by tourists and people owning cottages in its surroundings. Those who are interested can visit the Monastery of Holy Virgin from 19th century.

Излетиште Поганово

REST AREA POGANOVO

Налази се у непосредној близини манастира Св. Јован Богослов из 14. века од Пирота удаљено 25km. Само излетиште се налази у прелепом амбијенту манастира и његове околине, а долазак до њега употпуњује и доживљај који ће свако осетити проласком кроз кањон реке Јерме. Излетиште је изузетно погодно за одмор, рекреацију и риболов.

It is situated near the Monastery of St John the Theologian in the 14th century. It is 20 minutes away from the city by car. It is 25 km from the city. The resort itself is located in the beautiful surroundings of the monastery, and trip to it complements the experience that everyone gains by going through the beautiful canyon of the Jerma River. The resort is very suitable for relaxation, recreation and fishing.

Излетиште на Завојском језеру

Налази се на Завојском језеру, 18km од Пирота. Као излетишта се посебно одликују места код некадашњих села:Мале Лукње и Завоја, на којима су настале излетничке викендице, а у току лета се могу приметити велики број шатора, камп приколица и други објекти за смештaj и одмор. Оно што је сигурно најинтересантније је да осим услова за одмор, ова излетишта пружају и велике могућности за лов и риболов, па је у току лета и велика посебеност излетника из других градова који су већим делом усмерени на риболов.

PICNIC AT ZAVOJ LAKE

It is situated in the surroundings of Zavoj lake, 18km away from Pirot. It is 20 minutes away from the city by car. The recommended picnic places are the former villages Male Lukjanja and Zavoj with a lot of cottages; during the summer a number of tents, camping trailers and other improvised facilities for accommodation and holiday can be seen there. What is certainly the most interesting about this place is the fact that apart from good vacation conditions, it offers great opportunities for hunting and fishing; therefore, during the summer a large number of tourists from other cities aiming primarily at fishing visit this resort.

КУПАЛИШТА

BATHING RESORTS

ЗАТВОРЕНИ БАЗЕН

Затворени базен по својим карактеристикама један је од најсавременијих овог типа у Србији. У саставу овог објекта налазе се два базена, велики димензија 33x25.5 метара и базен за непливаче 12.5x8.5 метара. Такође, садржи и СПА центар и теретану. На платоу испред затвореног базена налази се адредалин парк са бициклистичким стазама и мобилијаром за децу. Објекат је омиљено место за рекреацију Пиротанаца и лети и током зомских месеци.

ЗАВОЈСКО ЈЕЗЕРО

У току лета најповољније место за купање на језеру је део од некадашњег села Мала Лукања, као и на другим деловима језера где за то има могућности. Једно је од највећих природно-вештачких језера у овом делу Србије, са дужином од 17km и висином бране 86m, највећа његова ширина је око 300m, а дубина око 70m. Одликује се великим прозирношћу и чистоћом воде.

INDOOR SWIMMING POOL

The indoor swimming pool with its characteristics is among the most modern ones in Serbia. Within this facility there are two swimming pools, the large one is 33x25.5 meters and non-swimmers swimming pool 12.5x8.5 meters. A SPA center and a gym are available as well. On the plateau in front of the indoor swimming pool there is an adrenaline park with bicycle lanes and a children's playground. This site is a favorite place for recreation of Pirot citizens both in summer and winter.

ZAVOJ LAKE

During the summer the best swimming and bathing place is certainly the part of the former village of Mala Lukanja, as well as other parts of the lake where it is possible. However, the resort cannot boast some of the additional contents that can complement your stay. The lake is one of the largest natural and artificial lakes in this part of Serbia, with the length of 17km and the height of the dam 86 m; its widest point is 300m and deepest point about 70m. It is characterized by high transparency and clean water, so during the summer months when the temperature is high, you can cool yourself.

РЕКА НИШАВА И КЕЈ

Једно од најстаријих и најпосећенијих природних кујалишта у току летњих месеци је река Нишава, која дели град на Тијабарски и Пазарски део, док се њене обале налазе у прелепом амбијенту липових дрвореда, односно Кеја, чија је дужина преко 3km. Као такав Кеј је изванредан за шетњу, рекреацију и друге активности. Оно што ће сваки путник намерник, туриста или посетилац приметити је мирис липа, хладовина и изузетно леп и уређен Кеј.

THE NISAVA RIVER AND THE PROMENADE

One of the oldest and the most visited natural beaches during the summer months is certainly the Nisava river, which divides the city into Tijabara and Pazar; its banks are located in the beautiful array of linden trees whose length is over 3 km. As such, the promenade is a god-given place day walking, recreation and other activities. The well-arranged promenade, shades and the smell of lime are the things that every traveler; tourist or visitor will remember.

МАНИФЕСТАЦИОНИ ТУРИЗАМ

TOURISM EVENTS

И мајући у виду богату традицију коју Пирот поседује, брендове којима се поноси (ћилим, каčkаваљ, грнчарија, пиротска пеглана кобасица, пиротско јагње,), манифестације различитих видова, од гастрономских до етнографских које доприносе побољшању туристичке понуде и боравак гостију чине лепшим и садржајним. Највећу пажњу домаћих и страних туриста привлаче управо манифестације посвећене неговању традиције, народних обичаја, фолклора и домаће радиности.

САЈАМ ПИРОТСКЕ ПЕГЛАНЕ КОБАСИЦЕ

Гастрономско туристичка манифестација, једна од највећих те врсте у региону, која окупља преко 40 локалних производа овог јединственог специјалитета. На сајму такође учествују и реномиране винарије из Србије и региона као и производи сира и каčkаваља. Сваке године манифестацију посети неколико хиљада туриста. Организатори манифестације су: Туристичка организација Пирот, Удружење производа пиротске пеглане кобасице и Град Пирот. Одржава се последњег викенда у јануару у Спортском двору „Кеј“.

Pirot is a town that has a solid foundation for event tourism, based on its rich history. The richness and diversity of the traditional folk creativity is manifested through the numerous happenings held in Pirot, as well as other cities throughout Serbia where, on the basis of the old and traditional, something new and modern is developed in the fields of culture, art, and generally, creative efforts. The essence of Pirot's tourist offer are the cultural events and other, related occasions. Bearing in mind the rich tradition Pirot has, brands it is proud of (ćilim, "kačkavalj" cheese, pottery, Pirot lamb, Flattened sausage), and various cultural events, ranging from gastronomical to ethnographic, you begin to realize how much these happenings contribute to the improvement of the tourist offer and make the tourists' visit here more impressive and diverse.

PIROT FLATTENED SAUSAGE EXPO

Гастрономски туристички догађај, један од највећих у региону, који скупља више од 40 локалних производа овог јединственог специјалитета. Фајр такође укључује реномиране винарије из Србије и региона, као и производе сира и каčkаваља. сваке године манифестација посети неколико хиљада туриста. Организатори манифестације су: Туристичка организација Пирот, Удружење производа пиротске пеглане кобасице и Град Пирот. Догађај се у последњем викенду у јануару у спортском двору „Кеј“.

Научно-истраживачки камп „Стара планина“

Окупљају се студенте биологије, хемије, турзма и географије са готово свих универзитета у Србији, природњачка друштва из земље и околних земаља, учеснике из преко 20 земаља света, средњошколце и волонтере. Циљ кампа је научно истраживачки рад у Парку природе Стара планина будућем резервату биосфере са листе UNESCO-а. Манифестација се одржава првој половини јула месеца.

ФЕСТИВАЛ СТАРОПЛАНИНСКИХ ЈЕЛА – ТЕМСКА

Астрономска манифестација, на којој се могу видети и дегустирати традиционална старопланинска јела. Богатство природних ресурса приказано је кроз гастро-номске вештине локалних димаћица и припремање специјалитета и јела са Старе планине, међу којима доминирају сармице у липовом листу, пихтије од боба, ован на хајдучки начин, јагњетина и јањија, разне врсте пита, сирева и производа од млека, печурке и остale чаролије Старе планине. Организатори: МЗ Темска, Удружење „Темштак“ и Туристичка организација Пирот. Одржава се средином јула у селу Темска.

STAR PLANINA SCIENCE AND RESEARCH CAMP

This event unites biology, chemistry, tourism and geography students hailing from almost every major University in Serbia; Nature Societies from the country and the region; participants from over 20 countries; high school students and volunteers. The event is focused on science and research studies in the Nature Park "Stara Planina", which is to be put on UNESCO list of Biosphere reservations. The camp is held from July 10th to July 24th.

STAR PLANINA TRADITIONAL FOOD EXPO

A gastronomic event modeled after other regions with developed Rural tourism and generally, strong rural development; during which you can see and taste traditional dishes of Stara Planina mountain. The abundance of natural resources is shown through the gastronomic skills of the local housewives and through delicacies and dishes from the Stara Planina region including Tilia leaf rolls, Fava bean jelly, "Haiduk" lamb, mutton and lamb, different types of pies, cheese and dairy, mushrooms and other Stara Planina specialties. The expo is held on July.

ФЕСТИВАЛ СИРА И КАЧКАВАЉА

PIROT'S CHEESE FEST

Место одржавања фестивала је српска-средњевековна тврђава Момчилов град. На овој манифестацији учествују преко 30 производа сира и качкаваља, углавном из пиротског округа, али и осталих делова Србије.

Пиротски качкаваљ један је од најзначајнијих пиротских брендова, производ са заштићеним географским пореклом имена. Поред дегустације различитих сирева и качкаваља, као и вина, посетиоци ће имати прилику да пробају специјалитете као што су Ћубек и сврљишки белмуж, демонстрацијом израде и спровођења истих.

Манифестација се одржава крајем септембра месеца.

Дођите и уживајте у укусима Старе планине и најбољих сирева Србије!

Организатори манифестације: Туристичка организација Пирот и Млекарска школа „Др Обрен Пејић“ Пирот уз подршку града Пирота.

МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ АУТОРСКОГ СТВАРАЛАШТВА „ОСВЕЖЕЊЕ“

Једна од најпосећенијих манифестација на територији града Пирота, традиционално одржавана у српској средњевековној тврђави Кале, на улазу у град. Има за циљ промоцију савремене музике и пиротских бендова. Фестивал се одржава друге суботе у августу.

Pirot cheese is one of the most important Pirot brands, a product with a protected geographical origin of the name. in addition to tasting different cheeses and cheeses, as well as wine, visitors will have the opportunity to taste specialties "belmuz" and "djubek".

Come and enjoy the tastes of Stara Planina mountain and the best cheeses of Serbia!

Organizers of the manifestation: Tourist organization of Pirot and school "DR Obren Pejic"Pirot, with the support of the city of Pirot.

REFRESH FEST

One of the most visited events in the Pirot area, annually held in the medieval fortress of "Kale", located at the town entrance.

МЕЂУНАРОДНИ ФОЛКЛОРНИ ФЕСТИВАЛ

Одржава се у оквиру Пиротског културног лета. Тада Пирот на четри дана постаје место окупљања фолклорних ансамбала из разних земаља света. Манифестација почиње дефилеом учесника кроз град до трга, испред пиротског Дома културе, на којем фолклорни ансамбли покazuју своје играчко умеће. Завршни концерт овог фестивала је ревијалног карактера и одржава се на Омладинском стадиону.

INTERNATIONAL FOLKLORE FESTIVAL

The festival is a part of the Pirot Summer of Culture. During that time Pirot becomes a gathering place for Folklore ensembles from many different countries of the world. The event starts with a parade of the participants, going through the town streets to the town square, in front of the Pirot Cultural Center, where the ensembles demonstrate their folklore dancing skills.

ТРАДИЦИОНАЛНИ ПИРОТСКИ ВАШАР

Једна од најстаријих манифестација на овом простору. У прошлости се звао „Пиротски панађур“ и био је поznат по продаји пиротских ћилима и других традиционалних производа. Траје од 28. 08. до 30. 08.

TRADITIONAL PIROT FAIR

Certainly one of the oldest events held in the area. Known as Pirot "Panadjur" in the past, it was known for selling kilims and other traditional manufactured goods.

The event is held from August 28th to August 30th.

ФЕСТИВАЛ АВАНТУРА У КАЊОНУ РЕКЕ ЈЕРМЕ

Да ли иматеовољно авантуристичког духа у себи, да за пет дана, упозната непознате пределе Јерме и пробате пењање, планинарење, планинско трчање, бициклизам, јогу, слаклине или завирите у пећину са благом?

Замислите троугао несвакидашње лепоте између Пирота, Димитровграда и Бабушнице. Локалне институције са територије ових општина и уз сарадњу са удружењем Авантуристичка мрежа, покренуле су акције за уређење овог простора за авантуристе и еко путнике. На Влашкој и Гребен планини су обележене стазе за пешачење и планинско трчање, опремљени смерови за спортско пењање, уређен камп и кроз различите авантуре представљене интересантне outdoor активности.

Авантуристички фестивал организује удружење Авантуристичка мрежа, уз подршку Туристичке организације Пирот, ЈП Србија шуме, Спортско-туристичког центра Димитровград, Туристичке организације Србије и спортског клуба "Tribe".

ЈАГЊИЈАДА КРУПАЦ

Пиротска јагњијада, гастро-туристичка манифестација која окупља велики број посетилаца из Србије и осталих земаља региона. Одржава се у селу Крупац, надомак Пирота. Манифестација окупља неколико екипа које се надметују припреми јагњетине на неколико начина: на ражњу, у вурњи, под сачем.... Организатори Туристичка организација Пирот и МЗ Крупац.

ADVENTURE OUTDOOR FEST JERMA

Do you have enough adventurous spirit to discover the unknown treasures of nature in 5 days and try climbing, hiking, sky running, biking, yoga, slackline or caving?

We present you the first Serbian Adventure Outdoor Festival in the canyon of river Jarma – a special nature reserve, 82 km from Sofia. Imagine a place of breathtaking beauty among Pirot, Dimitrovgrad, and Babusnica (SouthEast Serbia). We guarantee that you'll be so astounded with the site that you'll forget to breathe!

Hiking, walking, climbing, MTB offroad trails, caves to be explored and intact nature for pure joy, yoga, and meditation. All this and more is waiting for you at the very source of positive energy. A network of adventurers, experienced guides and instructors will introduce you to new adventures and landscapes.

LAMB FAIR KRUPAC VILLAGE

This is a gastro-tourist event which brings together a large number of visitors from Serbia and other countries in the region. From 2015. is held in the village of Krupac, nearby Pirot. The event brings together several teams that compete in preparing lamb in a few ways: in a skewer in a traditional oven called "vurnja" and lamb roast under the iron pan or "sač". Organizers of Tourist organization of Pirot and local communities Krupac.

Изложба вина и ракије, село Извор

Mанифестација која окупља локалне производитеље вина и ракије.

Организатори ТО Пирот, МЗ Извор.

Одржава се у октобру месецу.

EXHIBITION OF WINE AND BRANDY, VILLAGE OF IZVOR

A manifestation that brings together local wine and brandy makers.

Organizers TO Pirot, local communities Izvor.

Held in October.

МАНАСТИРИ И ЦРКВЕ ПИРОТА

CHURCHES AND MONASTERIES IN THE CITY OF PIROT

Према времену постанка културно-историјски споменици новијег су датума од археолошких налазишта и хронолошки се надовезују на најстарије трагове материјалне културе. Овај крај обилује великим бројем споменика из различитих временских периода настанка, стилске припадности и историјског значења.

У граду налазе се два храма. Црква Рођења Христовог која се налази на Пазарској страни, у центру града, настала 1834. године и црква Успења Пресвете Богородице из 19. века која се налази на Тијабарској старни града, па носи назив и Тијабарска црква. Сазидана је од добровољних прилога што је и исписано на табли изнад улазних врата.

Околина Пирота, поред добро познатих природно амбијенталних целина одликује се и значајним манастирима и црквама.

Манастир Свети Јован Богослов из 14. века налази се у кањону реке Јерме око 25 km од Пирота. Ктитори манастира су Константин-властелин деспота Стефана Лазаревића и његове жене Јелене. Једна је од ретких цркава која у прошлости није рушена, због неприступачности терена какв је био кањон Јерме. Најзначајнија икона која потиче из овог храма је двостарна икона, манастир је под заштитом државе од 1949. године.

According to the time of their origin cultural and historical monuments are of more recent date than the archaeological sites and are chronologically linked to the oldest traces of material culture. This region abounds in monumental tourist values which belong to different periods, stylistic categories and historical meanings.

In the city there are two temples. The Nativity of our Lord Jesus Christ church, located in the center of the city on the Pazar side, was founded in 1834 so was The Assumption of the Mother of God church from the 19th century, located in the old town of Tijabara, which is called the Tijabarska church. It was built from voluntary donation which is designated as inscription on a plaque above the entrance.

In addition to the outstanding natural ambient units, Pirot environment is distinguished by significant monasteries and churches.

St John Theologian Monastery from the 14th century is located in the canyon of the Jerma river about 25 km from Pirot. The monastery ktitors are Constantine-the lord of despot Stefan Lazarevic and his wife Helena. It is one of the rare churches that was not destroyed in the past due to inaccessibility of the the Jerma Canyon terrain. The most important icon which originates from this temple is a two-side icon. The monastery has been under the state protection since 1949.

Манастир Успења Пресвете Богородице, налази се на обали реке Јерме , 18 км источно од Пирота у селу Суково, па је познат и под називом Суковски манастир. Потиче из 19. века и овде се налази ретка икона у фрескосликарству - Свети Христофор са магарећом главом. Под заштитом је државе од 1968. године.

The Assumption of the Holy Virgin monastery is located on the bank of the Jerma river, 18 km east of Pirot in the village Sukovo, and is also known as the Sukovski monastery. It originates from the 19th century and here is a rare icon in the fresco-painting - St. Christopher with a donkey head. It has been under the state protection since 1968.

Манастир Светог Ђорђа у селу Темска потиче из 14. века и задужбина је породице Дејановић. Имао је велику улогу у описмењавању локалног становништва пиротског округа. Јеромонах Ћесарије, дошао из Хиландара у Темску 1838. године , овде оснива прву школу и почиње са описмењавањем. Манастир је надалеко чувен и по спровођању мелема за разна оболења. Традиција датира из 1928 године, када су након октобарске револуције, руске монахиње овде пронашле мир, и са собом донеле рецепте за спровођање ових мелема.

Saint George monastery in Temska village dates back from the 14th century and is an endowment of the Dejanovic family. It played a significant role in the literacy of the local population of the Pirot district. Hieromonk Cesarije, having arrived from Hilandar to Temska in 1838, founded the first school here and began developing literacy skills. The monastery is well-known for the production of ointments for various diseases. The tradition dates back from 1928, when, after the October Revolution, the Russian nuns found seclusion here, bringing recipes for compounding these ointments.

Црква Светих апостола Петра и Павла потиче из 13. века, налази се у селу Рсовци, 22 км од Пирота. Сама црква се налази у пећини брда Калик, па је позната и под називом Пећинска црква. Јединствена је како по месту на коме се налази тако и по јединственој фресци у хришћанству -фресци Исуса Христа на којој је приказан као млад и ћелав-Исус Младенац. Црква је под заштитом државе као културно добро од 1981. године.

Holy Apostles Peter and Paul church dates from the 13th century and is located in Rsovci village, 22 km from Pirot. The church itself, was build in a cave of Kalik hill, and is also known as the Cave church (Pecinska crkva). It is unique considering the place where it is located and by the unique fresco in Christianity, the fresco of Jesus Christ, where He is portrayed as a young and bald Jesus. The church has been under the state protection as a cultural treasure since 1981.

Споменици културе

На територији Пирота налази се 27 споменика под заштитом државе, неки од њих су:

- ❖ Средњевековна тврђава Момчилов град – тврђава Кале 1979. године проглашена за споменик културе од изузетног значаја
- ❖ Зграда Музеја „Понишавља“, 1979. године проглашена за споменик културе од изузетног значаја
- ❖ Зграда Општинског суда, раније Окружног Начелства у Пироту, проглашена за споменик културе 1989. године
- ❖ Зграда Гимназије у Пироту, проглашена за споменик културе 1989. године
- ❖ Кућа Стојана Божиловића Белог у Пироту, проглашена за културно добро и споменик културе 1981. године
- ❖ Занатске радње у Тијабари, као културноисторијска целина, проглашена за културно добро 1981.
- ❖ Апотека „Karlo Skacel“, зграда подигнута 1884. године проглашена за споменик културе 1977.
- ❖ Споменик ослободиоцима Пирота од Турака у Тијабари
- ❖ Српско војничко гробље, споменик подигнут палим борцима у ратовима од 1912. до 1919.
- ❖ Грчко војничко гробље, споменик подигнут 1933.
- ❖ Партизанско гробље, споменик палим борцима из НОБа
- ❖ Бегов мост, код села Станичење из периода турске владавине, чија основа датира још из Римског периода
- ❖ Тврђава на Црном врху, подигнута 1892.

CULTURAL MONUMENTS

On the territory of Pirot there are 27 monuments under state protection, some of them are:

- ❖ Pirot fortress Kale, in 1979 it was declared a cultural monument of exceptional importance.
- ❖ Building "Ponišavlje Museum", in 1979 it was declared a cultural monument of exceptional importance.
- ❖ Municipal Court Building, was declared a cultural monument in 1989.
- ❖ High school building in Pirot, was declared a cultural monument in 1989.
- ❖ House of Stojan Božilovic -the White, Pirot, declared a cultural monument in 1981
- ❖ Craft shops in Tijabara, as a cultural and historical entity, declared a cultural monument in 1981
- ❖ Pharmacy "Karlo Skacel", built in 1884, declared a cultural monument in 1977
- ❖ Monument to the liberators of Pirot from the Turks in Tijabara
- ❖ Serbian military cemetery, a monument in honor to soldiers died in wars from 1912-1919
- ❖ The Greek military cemetery, a monument erected in 1933
- ❖ Partisan cemetery, monument to soldiers died in NLB
- ❖ Beg's bridge, near the village Staničenje from the period of Turkish rule, its foundation dates back from Roman times
- ❖ Fortress on Crni Vrh, built in 1892.

ЕТНОГРАФСКЕ ТУРИСТИЧКЕ ВРЕДНОСТИ

ETHNOGRAPHIC TOURISM VALUES

Изузетно велико богатство материјалне и духовне културе чине овај крај неисцрпним и недовољно искоришћеним за свестрано ширење туристичке понуде, уз комбиновање са другим елементима. Карактеристични етнотип мотиви са овог подручја су: карактеристична народна ношња, надалеко познати пиротски ћилим који осваја својом лепотом, орнаментиком и бојама. Као скупоцен поклон, поклањан је само у ретким приликама. У групу етнографских вредности спадају и пиротски опанак, пиротска грнчарија, кожарски и везани производи, односно рукотворине са овог подручја. У ту групу спадају и карактеристична јела са овог подручја, са свим својим специфичностима и одликама међу којима се истиче надалеко познати пиротски качкаваљ, који на многим сајмовима добија прве награде. Поред богатства материјалне културе са овог подручја карактеристично је и богатство духовне културне, која се огледа кроз музiku, говор, фолклор и обичаје везане за овај крај.

Ове етнографске туристичке вредности употребљавају и уметнички мотиви везани за овај крај, као што су: архитектонски објекти, слике, фреске, иконе, мозаици, сликарска и вајарска дела познатих мајстора као и споменице из различитих временских периода.

Exceptionally great wealth of material and spiritual culture is what makes this region inexhaustible and insufficiently used for overall expansion of the tourist offer, combined with other elements. Characteristic ethno motifs from this region are: folklore costume typical for this area, the famous Pirot's carpet, which is by the sort of weaving and the pattern quite different from the Persian carpetmaking; the patterns of Pirot rugs are by all means indigenous. Pirot's rug enthralls with its beauty, ornaments and colors. As a precious gift, it was given only on rare occasions. The group of ethnographic values includes "opanak" (a kind of rubber shoe), pottery, leather and embroidered products, and handicrafts from this region. That group also includes dishes typical for this area, with all their peculiarities and characteristics; amongst them the one which certainly stands out is the famous Pirot's cheese which has won the first prize on many food fairs. Apart from the wealth of material culture from this area, the rich spiritual culture is also characteristic for this area and it reflects through music, speech, folklore, and customs related to this area.

These ethnographic and tourism values are complemented by the artistic motifs related to this area, such as: architectonic objects, paintings, frescoes, icons, mosaics, sculptures and monuments from different periods.

Кањони, клисуре и пећине

Клисура Владикине плоче

Клисура Владикине плоче налази се на 2, 5 км од села Рсовци. Изузетно атрактивна клисура, али исто толико и неприступачна, протеже се све до села Паклештица. Најдубљи и најдужи део ове клисуре зове се Владикине плоче. У том делу клисура достиже дубину од преко 150 метара, са изузетно стрмим и неприступачним литицама које ће вам употпунисти доживљај и створити вам осећај као да сте променили време. Клисуру карактерише богатство флоре и фауне. На улазу у клисуру сваки посетилац у исто време осећа лепоту и страхопштовање према овом пределу. До ње је могуће доћи само пешице.

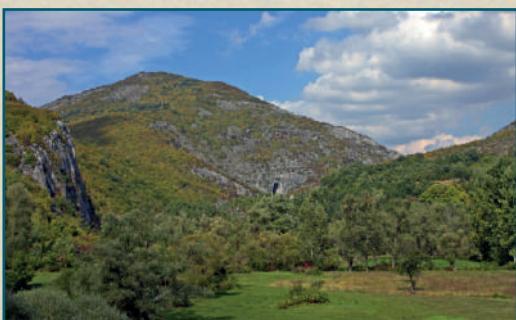
Кањон реке Јерме

Кањон ове реке, карактеристичан је по својим џиновским лонцима и околним пејсажима, који сваког ко се упути у правцу Звоначке бање неће оставити равнодушним. Још на самом улазу код села Власи околне литице су високе око 100 м. Поглед који вас води ка оближњим литицама додатно појачава адреналин и осећај несвакидашњег. Осећај несвакидашњег додатно појачава сама река Јерма, као и могућност да у тренуцима боравка овде видите и сурог орла.

CANYONS, GORGES AND CAVES

VLADIKINE PLOCE GORGE

Vladikine ploce gorge is located 2.5 km from the Rsovci village. It is an extremely attractive gorge, but at the same time inaccessible too; it stretches all the way to the village Pakleštica. The deepest and longest part of the gorge is called Vladikine ploce. In this part the gorge reaches the depth of 150 m, with very steep and inaccessible cliffs, which will complement your experience and arouse a feeling as if you changed the time. Gorge is characterized by the wealth of flora and fauna. At the entrance to the gorge every visitor feels the beauty and awe to this area at the same time. You can get to it only on foot.

JERMA RIVER CANYON

The canyon of this river, it is characterized by giant pots and surrounding landscape, which leaves everyone who travels in the direction of Zvonacka Spa breathless. Even at its very entrance, near the village Vlasi, the adjacent cliffs are over 100 m high. The view on the nearby cliffs further increases the adrenaline and the sense of extraordinary. The sense of extraordinary is further reinforced by the Jerma river, as well as by the possibility to see a golden eagle during your stay.

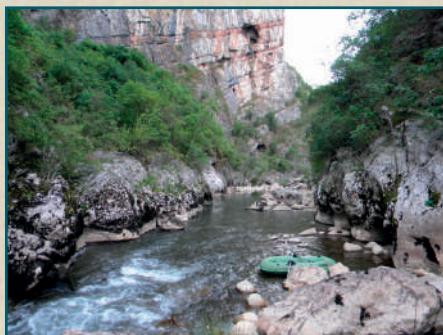

КЛИСУРА ГРАДАШНИЧКЕ РЕКЕ

Изузетно атрактивна клисура ове реке дугачка је преко 1km, при чиму су засеци клисуре стрми и веома неприступачни. Основна карактеристика ове клисуре је да се налази на 4 km од града недалеко од села Грађашница до кога се може добићи аутомобилом, а затим се наставља пешице. У самој клисери се налази и Даг бањица, врело где избија топла вода, која је по причи многих Пироћанаца посебно лековита код лечења рана.

КАЊОН РЕКЕ ВИСОЧИЦЕ

Ово је један од најпознатијих кањона у овом делу Србије, кроз кога протиче река Височица, која спада у ред река са највећим падом у Србији. Кањон је изузетно атрактиван и живописан, тако да га је врло тешко описати у неколико речи, зато га треба посетити и доживети. Сам кањон се на појединим местима одликује веома стрмим литицама које су неприступачне и високе по неколико стотина метара.

GRADASNICKA RIVER GORGE

Extremely attractive gorge of this river, over 1km long, with steep and inaccessible gorges. The main feature of the gorge is located 4 km from the city near the village of Gradašnica which can be reached by car but from there on you can continue only on foot. In the gorge itself is Dag-Banjica, a hot water spring which has, according to the story of many local people, a particularly healing effect on wounds and sores.

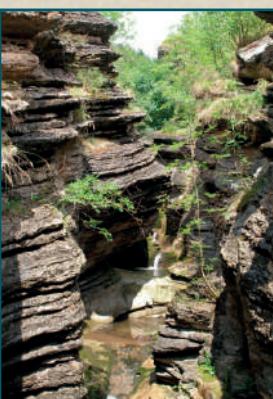

VISOCICA RIVER CANYON

This is one of the most impressive canyons in this part of Serbia, through which the Visocica river flows. The Visocica River belongs to the group of rivers with the biggest descent in Serbia. The canyon is very attractive and colorful, so it is very difficult to describe it in a few words; therefore, you should visit and experience it for yourself. The canyon is characterized by very steep cliffs that are inaccessible and a few hundred meters high. This canyon represents a pleasurable experience, the canyon and hot water are scarcely used.

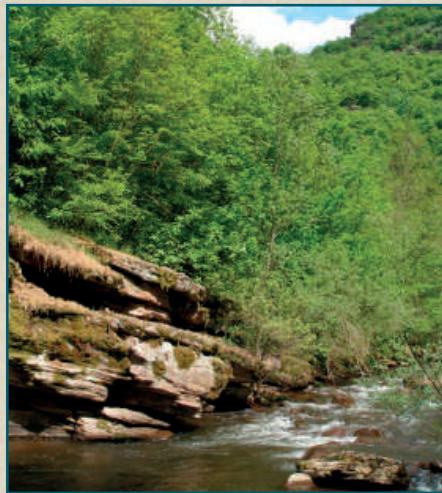
Клисура Росомачке реке - „Славињско грато“

Геоморфолошки локалитет Славињско грло (познат и под називом Росомачки лонци), налази се у клисури Росомачке реке, у близини села Славиња, удаљен 30 км од Пирота. Клисура Росомачке реке је настала интензивним усецањем воденог тока у стенску масу Старе планине и карактеристична је по пречагама у кориту реке, које формирају импозантан низ слапова и мањих вирова (лонца). До самог локалитета долази се из села Славиња, пратећи туристичку сигнализацију од центра села. Стаза за шетњу до локалитета није захтевна и води кроз јединствени амбијент Старе планине.

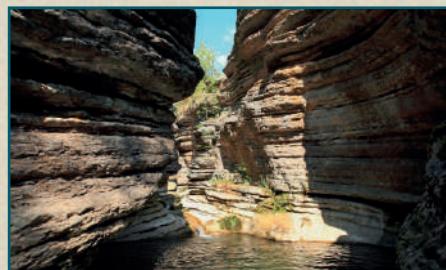
Кањон реке Темштице

Кањон реке Темштице, мештани другачије зову и „Мали Колорадо“. Кроз кањон протиче истоимена река Темштица, која ствара засеке и стрме литице које су на појединим местима високе преко 200м. До улаза у сам кањон стиже се за око 30 минута асфалтним путем. Доживљај употребљавају црвени пешчари са разноврсним морфолошким облицима, као и у једном делу видљиво Темачко утврђење.

Gorge of the Rosomacka River - „Slavinjsko grlo“

The geomorphological site "Slavinjsko grlo" (also known as the "Rosomacki lonci") is located in the Rosomacka river gorge, near Slavinja village, 30 km from Pirot. The Rosomacka river gorge was created by intensively intersecting the water flow into the rock mass of the Stara planina mountain and is characterized by the crossings in the river bed, forming an imposing series of waterfalls and smaller sources (pots). The site itself is accessible from Slavinja village, following the tourist signalization from the center of the village. The walking path to the site is easy going and leads through the unique surroundings of the Stara planina mountain.

TEMSTICA RIVER CANYON

Certainly, the most attractive canyon in this part of Pirot is Temstica river canyon or "Little Colorado" as the local people named it and it is certainly true. The Temstica river flows through the canyon which creates kerfs and steep cliffs which are 200m high at some places. The entrance to the canyon is about 30 minutes away. The red sandstone with various morphological forms, as well as Temacka fortress complements the experience.

ПЕЋИНА ВЕТРЕНА ДУПКА

Пећина се налази на северним огранцима Влашке пла-
нине, подељена је у пет деоница које су изузетно инте-
ресантне и атрактивне. Дужина пећине је 4.150м. Није до
краја испитана и једним делом неприступачна је за посе-
тиоце. Ова пећина је једна од највећих у овом делу Србије.

VETRENA DUPKA CAVE

This cave is situated on the northern spur of Vlaska moun-
tain. The cave itself is divided into five sections that are
very interesting and attractive. The length of the cave is 4.
150m. It is not fully explored and it is inaccessible for visit.
This cave is one of the largest in this part of Serbia.

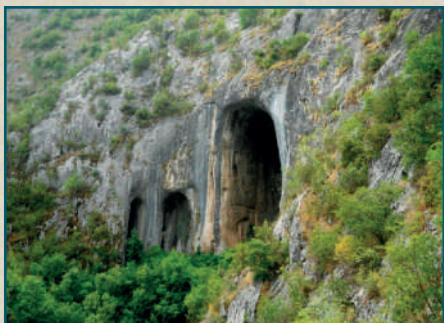
ВЕЛИКА ПЕЋИНА

Велика Пећина се нала-
зи на 7km од Пирота
у близини села Држина,
дужине је 1440m, висина
пећине 30m и има че-
тири дворане. По свом
богатству спада у ред
најлепших пећина у кар-
сту Источне Србије.

ПЕЋИНА ВЛАДИКИНЕ ПЛОЧЕ

Пећина се налази у истоименој клисури између села
Паклештица и Рсовци на висини од 86m. Дужине је
660 метара и на овом терену издвајају се и неколико
мањих пећина: Мија пећина 83m, Водена пећина 63m,
пећина код Липе 60m, пећина Топлица 35m, пећина Ве-
терна 22m, Ладна пећина 17m, Трифунова пећина 15m
и пећина Потпећ 14m. Ова пећина или систем пећина
интересантан је по остацима који указују да је у њој
живео праисторијски човек, праисторијски медвед итд.
Према речима поједињих мештана из села Рсовци, то је
клисура са преко 60 пећина, вртача и рупа.

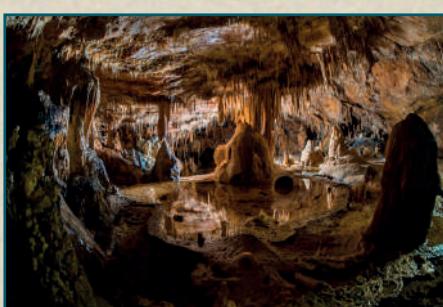
BIG CAVE

This cave is located 7km from
Pirot, near the village Držina,
its length is 1440m, height 30m
and the cave has four halls. It
is rich in special forms of cave
ornaments from snow-white
rings, and belongs to the group
of the most beautiful caves in
karst Eastern Serbia.

VLADIKINE PLOCE CAVE

This cave is located in the gorge of the same name between
the villages Pakleštica and Rsovci. This section is character-
istic for several caves above the riverbed at the height of 86m.
These caves can be reached only on foot. The following caves
stand out in this terrain: Vladikina ploca (660m long), Mouse
cave 83m, Water cave 63m, the cave at Lipe 60m, Toplica cave
35m, Vetrena cave 22m, Ladna cave 17m, Trifun's cave 15m
and Potpec cave 14m. This cave or cave system is interesting
because of the remnants indicating that the prehistoric man
and prehistoric bear lived here. This cave system is unexplored.
According to what the residents of the village Rsovci say, it is a
gorge with over 60 caves, depressions and holes.

БИЉНИ И ЖИВОТИЊСКИ СВЕТ

FLORA AND FAUNA

Стара планина простире се својим јужним падинама у североисточном делу града Пирот, а уједно представља природну и административну границу према суседној бугарској. На територији града Пирот налази се највиши врх Старе планине – Мидзор са 2169 м надморске висине, чиме ову планину сврстава међу највише у Србији и на Балкану.

Уредбом из 1997. г. Стара планина је стављена под заштиту и проглашена је за Парк Природе и као таква сврстана је у прву категорију заштите. Цело ово подручје карактерише велики број биљних врста (1090) или 34% од националне флоре, као и 40 заштићених биљних врста које представљају природне реткости док се 18 биљних врста налази под режимом строге заштите и животињских врста, а посебно оних које су ендемичне, па зато и чине ово подручје специфичним и интересантним са свих аспеката, а посебно са аспекта туризма.

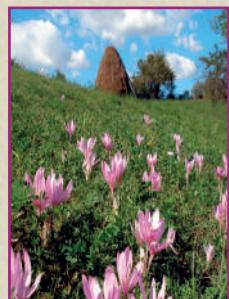
Карактеристичне ендемичне биљне врсте су: ро-суља, рунолист, линцура, бели локвањ, Панчићев пелен. Ту расте и најмањи бор у Европи, бор кривуљ, смрча, храст лужњак у атару села Сопот, црни бор у атару села Рсовци и друге врсте.

Стара планина простира је својим јужним падинама у североисточном делу града Пирот, а уједно представља природну и административну границу према суседној бугарској. На територији града Пирот налази се највиши врх Старе планине – Мидзор са 2169 м надморске висине, чиме ову планину сврстава међу највише у Србији и на Балкану.

The Old Mountain can be reached from several different directions, but the most accessible one is from the direction of Pirot, and also one of the most attractive ones. Therefore, the Old Mountain is a challenge for hikers and nature lovers and other interested travelers.

The Decree from 1997 put Old Mountain under protection and declared it a park of nature. As such, it belongs to the first category of protection. This whole area is characterized by a large number of plant species (1190 or 34% of the national flora, 40 protected plant species that represent natural rarities, while 18 plant species have undergone a strict protection regime) and animal species, especially those that are endemic; it is them that make this region specific and interesting from all aspects, especially from the aspect of tourism.

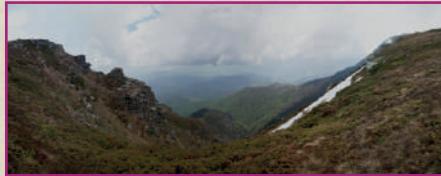
Character endemic plant species are: edelweiss, gentian, white water lily, wormwood. The smallest pine in Europe grows here; mountain pine, spruce, red oak grow in the area of the village Sopot, black pine and other species in the area of the village Rsovci.

As far as fauna is concerned, 40% of the total butterfly fauna on the Balkans lives on Old Mountain as well as 26 species of fish, 6 species of amphibians and 12 species of reptiles, 203 species of birds, (92 of which are regarded a natural rarity), more than 30 species of mammals. The following bird can be seen in this area: wood-grouse (which lives only on Tara too),

Што се тиче фауне, 40% од укупне фауне лептира на Балкану, живи на Старој планини, 26 врста риба, 6 врста водоземца и 12 врста гмизаваца, 203 врсте птица, од којих се 92 воде као природна реткост, више од 30 врста сисара. Ту се могу срести следеће птице: тетреб (кога још има само на Тари), бели орао, сури орао, дропља, сова и друге. Од других животињских врста, ту су присутни медвед, срне, дивље свиње, јелен лопатар, видре, дивокоза, слепо куче, куна златица, вук, лисица и др.

СТРОГИ ПРИРОДНИ РЕЗЕРВАТИ

- ❖ локалитет „Арбиње“ је под заштитом од 1985. под називом „Смрча“, станиште високопланинске смрче
- ❖ локалитет „Три чуке“, станиште бора кривуља, смрче, ниске клеке и боровнице, заштићен 1985.
- ❖ локалитет „Браткова страна“, станиште тетреба, високопланинске заједнице, смрче, ниске клеке и боровнице, заштићен 1985.
- ❖ локалитет „Вражја глава“, станиште букве и планинског јавора, заштићен 1985.
- ❖ локалитет „Копрен“ станиште биљке росулье, заштићен 1985.

СПОМЕНИЦИ ПРИРОДЕ

- ❖ Село Рсовци – стабло црног бора, заштићен 1985.
- ❖ локалитет на подручју села Осмаково, на бруду Колаш „стабла ситне границе“ обухвата неколико стабала, заштићен 1966.
- ❖ Село Сопот – „Храст Лужњак“, заштићен 1985.

white eagle, golden eagle, bustard, owls and other. Other animal species that are present here are: bear, deer, wild boar, fallow deer, otters, mountain goats, mole rat, marten, wolf, fox and others.

In the area of Old Mountain which belongs to the municipality of Pirot there are the following sites: strict nature preserves and natural monuments.

STRICT NATURE RESERVES

- ❖ site "Arbinje", under protection since 1985 under the name "habitat of spruce".
- ❖ site "Tri cuke", pine, juniper, spruce, blueberry habitat under protection since 1985.
- ❖ site "Bratkova strana", wood-grouse, spruce, juniper, blueberry habitat, under protection since 1985.
- ❖ site "Vrazja Glava", the habitat of mountain beech and maple, under protection since 1985.
- ❖ site "Kopren", the habitat of the soft rain plant, under protection since 1985.

MONUMENTS OF NATURE

- ❖ Rsovci village -black pine tree, under protection since 1985.
- ❖ Site of the village Os-makovo, on the hill Ko-laš "small tree border" includes several trees, under protection since 1966
- ❖ Sopot village -"Hrast Luznjak", under protection since 1985.

УЖИВАЈТЕ У ПИРОТУ

(друго издање)

Издавач: ЈУ Туристичка организација Пирот

За издавача: Братислав Златков, директор

Текст приредили: Братислав Златков,
проф. географије (1981),
Драган Јовановић, дип. орг. за туризам и
угоститељство (1958)
Филиповић Милица,
дип. географ-туризмолог (1983)

Фотографије: Архива ТО Пирот

Дизајн: Бирограф Комп доо, Београд

Штампа: Бирограф Комп доо, Београд

Тираж: 3000 примерака

Пирот, новембар 2020.

Коришћена литература:

- ❖ Географија почињавља, Др. Стеван М. Станковић
- ❖ Туристичка географија, проф Др. Јован Динић,
Београд 1993. г.
- ❖ www.srbijasume.rs
- ❖ www.topirot.com
- ❖ Водич кроз Пирот, Драган Јовановић

ISBN 978-86-80518-10-7

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

908(497.11 Пирот)(036)
338.48(497.11 Пирот)(036)

ЗЛАТКОВ, Братислав, 1981-

Ужијавте у Пироту / [текст приредили Братислав Златков, Драган Јовановић, Филиповић Милица] = Enjoy in Pirot / [text editors Bratislav Zlatkov, Dragan Jovanović, Filipović Milica]. – 2. изд. = 2nd ed. – Пирот : Туристичка организација = Pirot : Tourist organization, 2020 (Београд : Бирограф комп) ; Београд : Бирограф (Comp). - [30] стр. ; илустр. ; 20 cm

Упоредо срп. иengl. текст. – Тираж 3.000.

ISBN 978-86-80518-10-7

1. Јовановић, Драган, 1968- [автор] 3. Филиповић, Милица, 1983- [автор]
а) Пирот -- Водичи

COBISS.SR-ID 27142665

ENJOY IN PIROT

(second edition)

Publisher: Public Institution "Tourist organization of Pirot"

For publisher: Bratislav Zlatkov, director

Lecturer and corrector of the text in Serbian: Dragana Nejkovic

Interpreter and editor: Bozidar Pesic

Text editors: Bratislav Zlatkov, geography teacher (1981)

Dragan Jovanović, tourist and hotel management

organizer (1958)

Filipović Milica, graduate geographer – BSc. in

Tourism (1983)

Photographs: Archive TO Pirot

Design: Birograf Comp doo, Belgrade

Printed by: Birograf Comp doo, Belgrade

Printing: 3000 copies

Pirot, November 2020..

Literature:

- ❖ Geografija ponišavlja, PhD. Stevan M. Stanković
- ❖ Tourism Geography, PhD. Jovan Dinić, professor,
Belgrade 1993 g.
- ❖ www.srbijasume.rs
- ❖ www.topirot.com
- ❖ Tourist guide Pirot, Dragan Jovanović

ISBN 978-86-80518-10-7

